

CONSIDERAȚII PRELIMINARE ASUPRA UTILAJULUI LITIC ȘLEFUIT DIN AȘEZAREA CUCUTENIANĂ DE LA HOISEȘTI–„LA POD”

DE

GEORGE BODI

DATE GENERALE

Așezarea cucuteniană din satul Hoisești (com. Dumești, jud. Iași) a fost descoperită în anul 1988, prin adunarea unor materiale ceramice, de către locuitorul I. Istov. Au urmat cercetări de suprafață efectuate între 1989–1991 de către profesorii Dumitru Boghian și Mihai Istov din Târgu Frumos. Rezultatele acestor cercetări au fost parțial publicate în 1997¹ de Dumitru Boghian.

În anii 2003–2004 au avut loc două campanii arheologice cu caracter de salvare, conduse de Nicolae Ursulescu, ale căror rezultate au fost publicate în *Cronica 2003*² și *Cronica 2004*³. Prelucrarea primară a inventarului ceramic descoperit ne permite încadrarea cronologică a celei mai mari părți a materialului în cea de-a treia etapă evolutivă a fazei A.

Din punctul de vedere al situației fizico-geografice, așezarea se află în bazinul inferior al Bahluiului, din partea de sud a Câmpiei Jijiei inferioare și a Bahluiului (sau Câmpia Iașului). Înălțimile medii absolute în zona comunei Dumești oscilează între 120–150 m, cele maxime aflându-se în dealul Bârboșilor și dealul Păușeștilor, iar cele mai coborâte se întâlnesc în șesul Bahluiului, în jur de 50 m⁴. Locuirea cucuteniană se află într-un meandru de pe stânga râului Bahlui, în dreptul podului care asigură legătura cu satul Hoisești, dinspre D.E. 587 Iași–Roman (la 19 km de Iași se desprinde D.C. 36A spre Hoisești (fig. 1). Este o așezare de luncă situată în șesul aluvio-coluvial inundabil, de vârstă holocenă, al Bahluiului, la circa 500 m nord de contactul acestuia cu versantul, pe o mică ridicătură, datorată conului de dejecție format de Valea Sărăturii, afluent de dreapta al Bahluiului. Locul așezării are o altitudine relativă, față de restul luncii, de 0,5–1m. Fragmentul conului de dejecție, cuprins de meandru Bahluiului, a căpătat, prin aluvionări repetate, aspectul unui grind, ceea ce explică alegerea acestui loc pentru așezarea comunității cucuteniene. Altitudinea relativă medie actuală a albiei majore a râului Bahlui față de talvegul râului este de circa 5–6 m (fig. 1; 2).

METODOLOGIA DE STUDIU

Deși încercarea noastră nu este prima din literatura dedicată utilajului litic șlefuit, considerăm că demersul întreprins va aduce unele nuanțări și clarificări asupra problemelor ridicate de acest tip de studiu.

---

¹ Dumitru Boghian, *Nouvelles découvertes de vases cucuténiens de culte dans le département de Jassy*, în *SAA*, III–IV, 1997, p. 63–74.

² Nicolae Ursulescu et alii, *Hoisești, com. Dumești, jud. Iași*, în *Cronica cercetărilor arheologice din România. Campania 2003*, București, 2004, p. 139–142.

³ Idem, *Hoisești, com. Dumești, jud. Iași*, în *Cronica cercetărilor arheologice din România. Campania 2004*, București, 2005, p. 177–178.

⁴ Constantin Martiniuc, Vasile Băcăuanu, *Geomorfologia teritoriului G.A.C. Dumești (regiunea Iași) și a împrejurimilor sale*, în *AȘU-Iași*, S.N., secțiunea II, fascicol 1, 1961, p. 181.

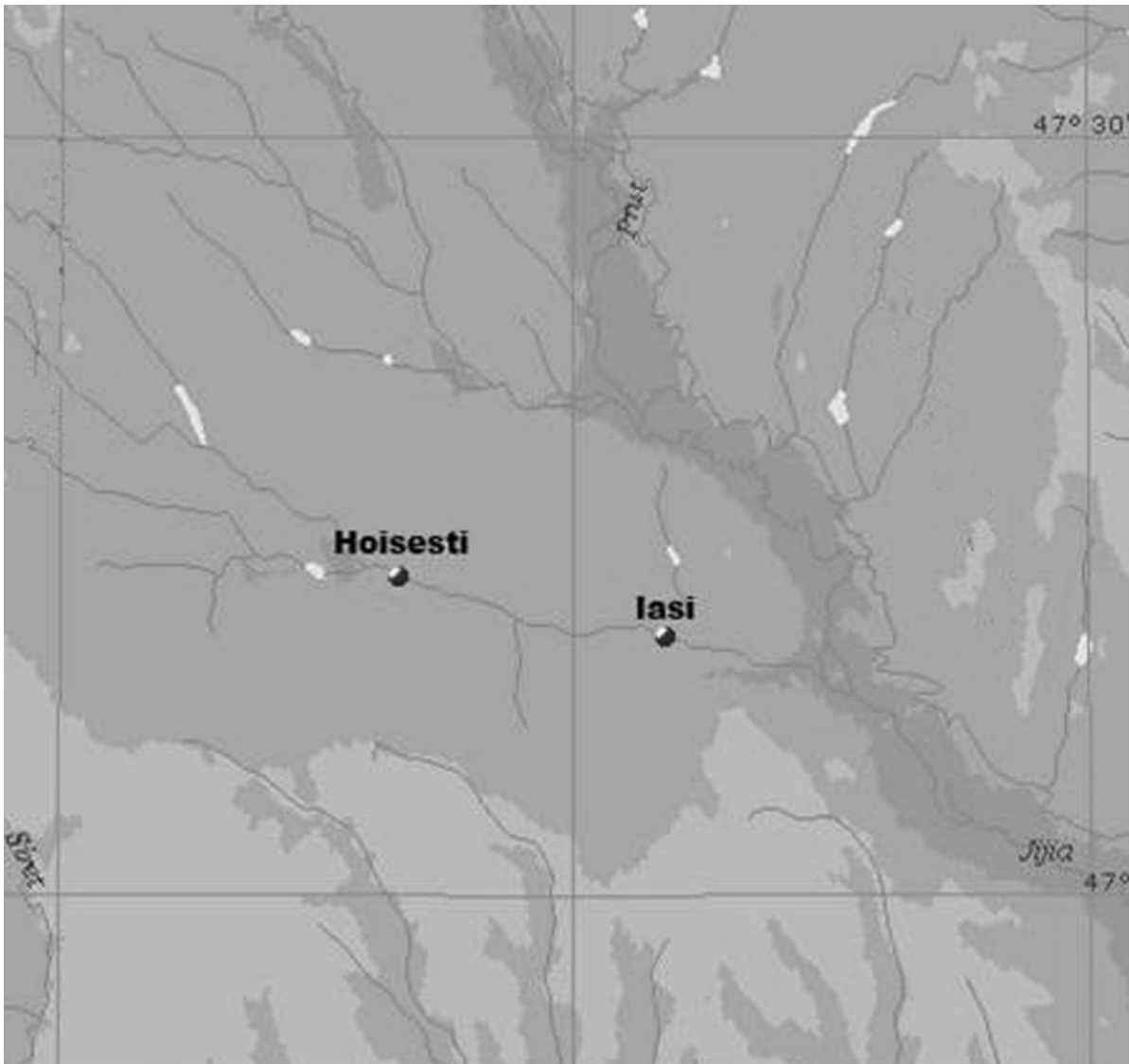

Fig. 1. Amplasarea geografică a așezării de la Hoisești – „La Pod”.

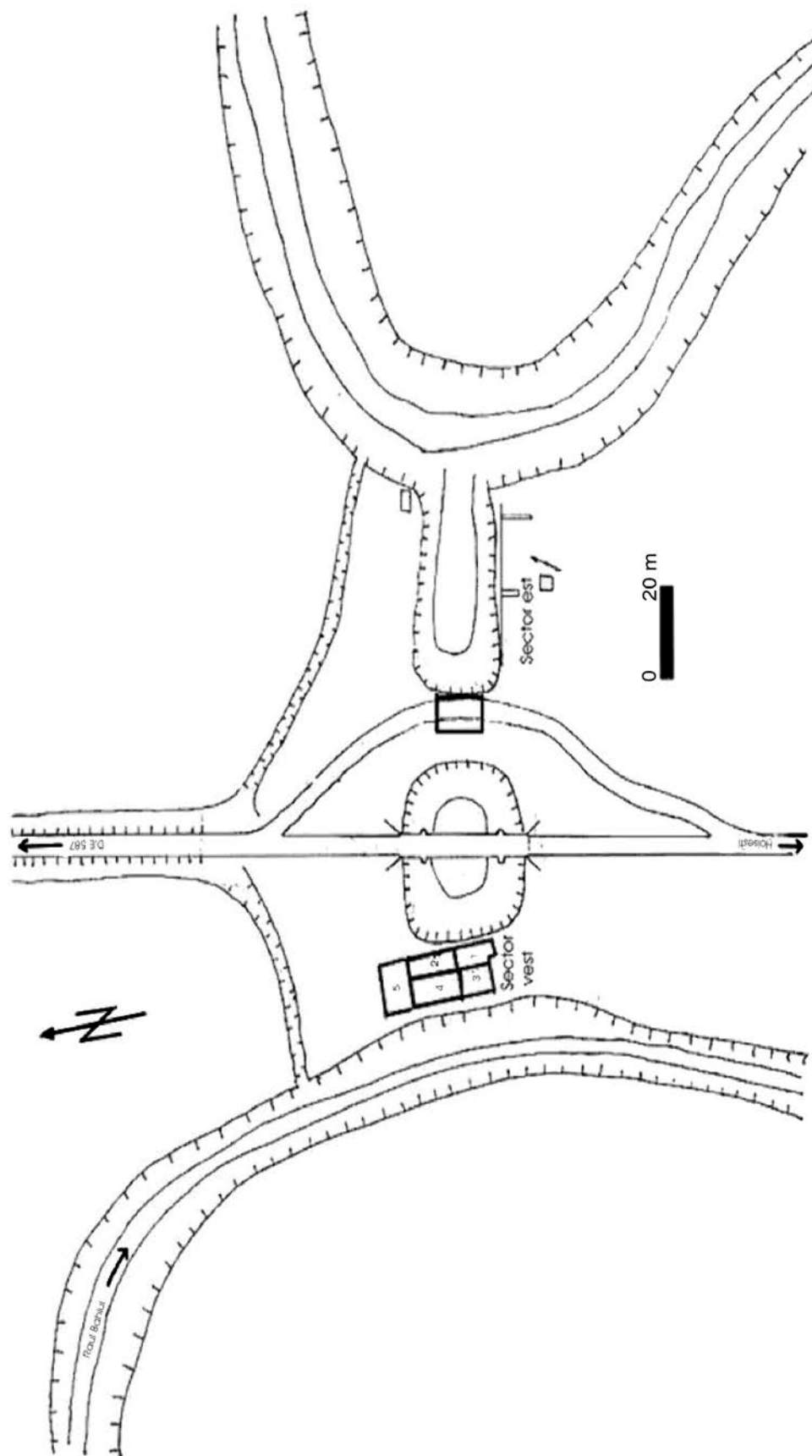

Fig. 2. Hoisești – „La Pod”. Plan general al intervențiilor arheologice de salvare în campaniile 2003 și 2004.

Ca punct de plecare pentru realizarea clasificării tipologice am utilizat lucrarea lui Eugen Comșa referitoare la utilajul litic șlefuit din epoca neolitică și din epoca bronzului de pe teritoriul României⁵. Pentru stabilirea diferitelor tipuri morfologice de unelte de piatră șlefuită vom lua în considerare următorii parametri ai artefactelor: forma suprafețelor ventrală și dorsală, forma zonei active, forma secțiunii longitudinale, lungimea și lățimea piesei și raportul dintre ultimele două variabile, acolo unde starea de conservare a pieselor permite acest lucru. Primele două criterii vor fi utile în stabilirea grupelor tipologice de încadrare a pieselor, în timp ce ultimele două criterii vor folosi și la determinarea primară a funcționalității tipurilor de artefacte identificate. Ținem să precizăm faptul că parametrii menționați mai sus vor fi tratați într-o manieră generală, încadrarea morfologică specifică a pieselor, pe grupe și tipuri fiind realizată în funcție de modul de articulare, în cadrul unei piese, a tuturor variabilelor luate în considerare. Pentru definirea acestor parametri am adoptat convențiile descriptive utilizate de Ovidiu Cotoi și Constantin Grasu în lucrarea dedicată uneltelor de piatră șlefuită din eneoliticul Subcarpaților Moldovei⁶.

Pentru identificarea și interpretarea urmelor de utilizare, prezente pe uneltele care compun ansamblul utilajului litic șlefuit din așezarea de la Hoisești, vom utiliza datele furnizate de mai multe serii de experimente și analize efectuate la o putere de mărire redusă⁷. Ideile exprimate în cadrul acestor studii și pe care ne fundamentăm demersul se aplică uneltelor realizate din roci sau minerale rigide, casante, omogene și izotropice, adică acelor materiale care nu au tendința de a-și modifica forma de o manieră permanentă atunci când sunt supuse stresului mecanic și posedă posibilitatea fracturării⁸. În general, testele realizate cu ajutorul acestei metode sugerează faptul că urmele de uzură observabile transcend un tip de rocă, fiind chiar posibilă generalizarea asupra a mai multor varietăți diferite⁹.

Variabilele urmărite constau în tipurile de fracturi, în prezența și dispunerea striatiilor și în prezența lustrului. Având în vedere limitările impuse de dotările materiale utilizate pentru realizarea observațiilor traseologice (un microscop binocular Carl Zeiss, cu o putere maximă de mărire de 50x, aparținând Institutului de Arheologie Iași), singurele variabile ale urmelor de uzură asupra cărora am putut efectua observații detaliate au fost fracturile. Pentru interpretarea acestora am utilizat terminologia și metodologia utilizate în cadrul lucrărilor citate mai sus¹⁰.

În continuare, vom prezenta utilajul litic șlefuit descoperit în cadrul așezării de la Hoisești, ordonat pe tipuri morfologice, aducând completări cu observații de ordin traseologic, acolo unde acest lucru a fost posibil. Ținem să precizăm că, dat fiind lotul mic de piese, rezultatele studierii urmelor de uzură pot fi raportate doar la funcțiile pieselor analizate, realizarea unor ipoteze cu un caracter generalizat neaflându-se în intenția noastră.

Toate uneltele luate în studiu se încadrează în clasa utilajului litic șlefuit, categoria uneltelor cu tăiș, fiind distinse trei grupuri tipologice. Materia primă folosită pentru realizarea uneltelor de piatră șlefuită din așezarea de la Hoisești o constituie, cu precădere, marnel.

Grupul topoare

În acest grup am încadrat acele piese din piatră cioplită și șlefuită, de formă dreptunghiulară, trapezoidală, triunghiulară sau neregulată, care se caracterizează prin simetria sau cvasi-simetria secțiunii longitudinale, cu o zonă activă liniară, constituită dintr-un unghi diedru simplu, obținut printr-o ascuțire bifacială echilibrată, astfel încât linia de convergență a suprafețelor late ale uneltei este situată pe axul median al secțiunii longitudinale¹¹ (fig. 3/1-7; 4/1-7).

⁵ Eugen Comșa, *Date despre uneltele de piatră șlefuită din epoca neolitică și din epoca bronzului, de pe teritoriul României (Istoricul problemei, tipuri – funcționalitate)*, în *SCIV*, 23, 1972, 2, p. 252–256.

⁶ Ovidiu Cotoi, Constantin Grasu, *Uneltele din piatră șlefuită din eneoliticul Subcarpaților Moldovei*, Iași, 2000, p. 25–26.

⁷ George Hamley Odell, Frieda Odell-Vereecken, *Verifying the Reliability of Lithic Use-Wear Assessments by "Blind Tests": The Low-Power Approach*, în *Journal of Field Archaeology*, 7, 1980, 1, p. 87–120; George Hamley Odell, *The Mechanics of Use-Breakage of Stone Tools: Some Testable Hypotheses*, în *Journal of Field Archaeology*, 8, 1981, 2, p. 197–209. În cazul prezentului studiu, observațiile preliminare au fost făcute la o putere de mărire de 10–25x, studierea urmelor de uzură fiind făcută la o putere de mărire de 50x.

⁸ *Ibidem*, p. 198.

⁹ George Hamley Odell, Frieda Odell-Vereecken, *op. cit.*, p. 119.

¹⁰ George Hamley Odell, *op. cit.*, p. 199.

¹¹ *Ibidem*, p. 27.

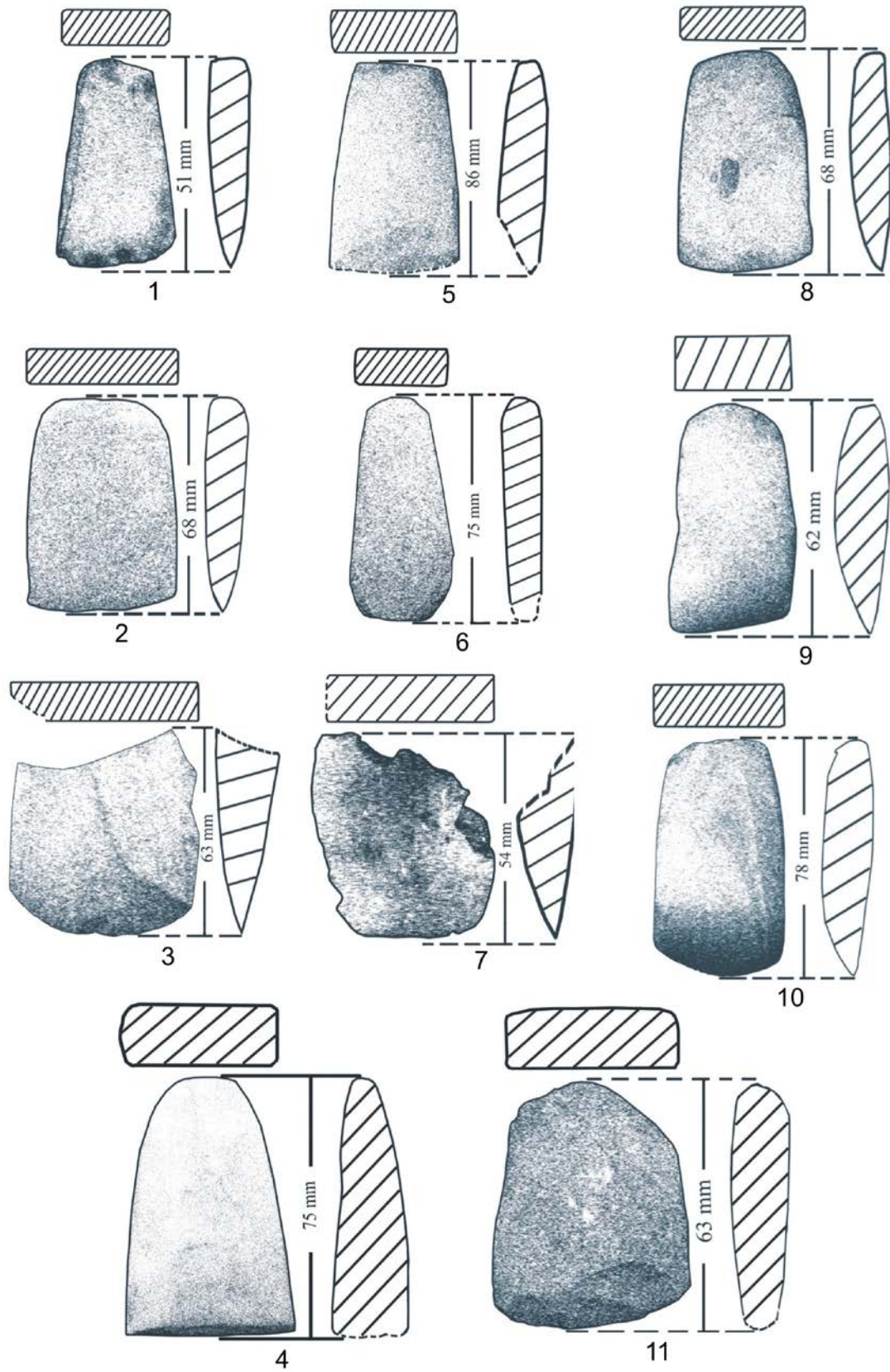

Fig. 3. Hoisești – „La Pod”. Topoare tipul 1: 1; topoare tipul 2: 2-7; tesle: 8-11.

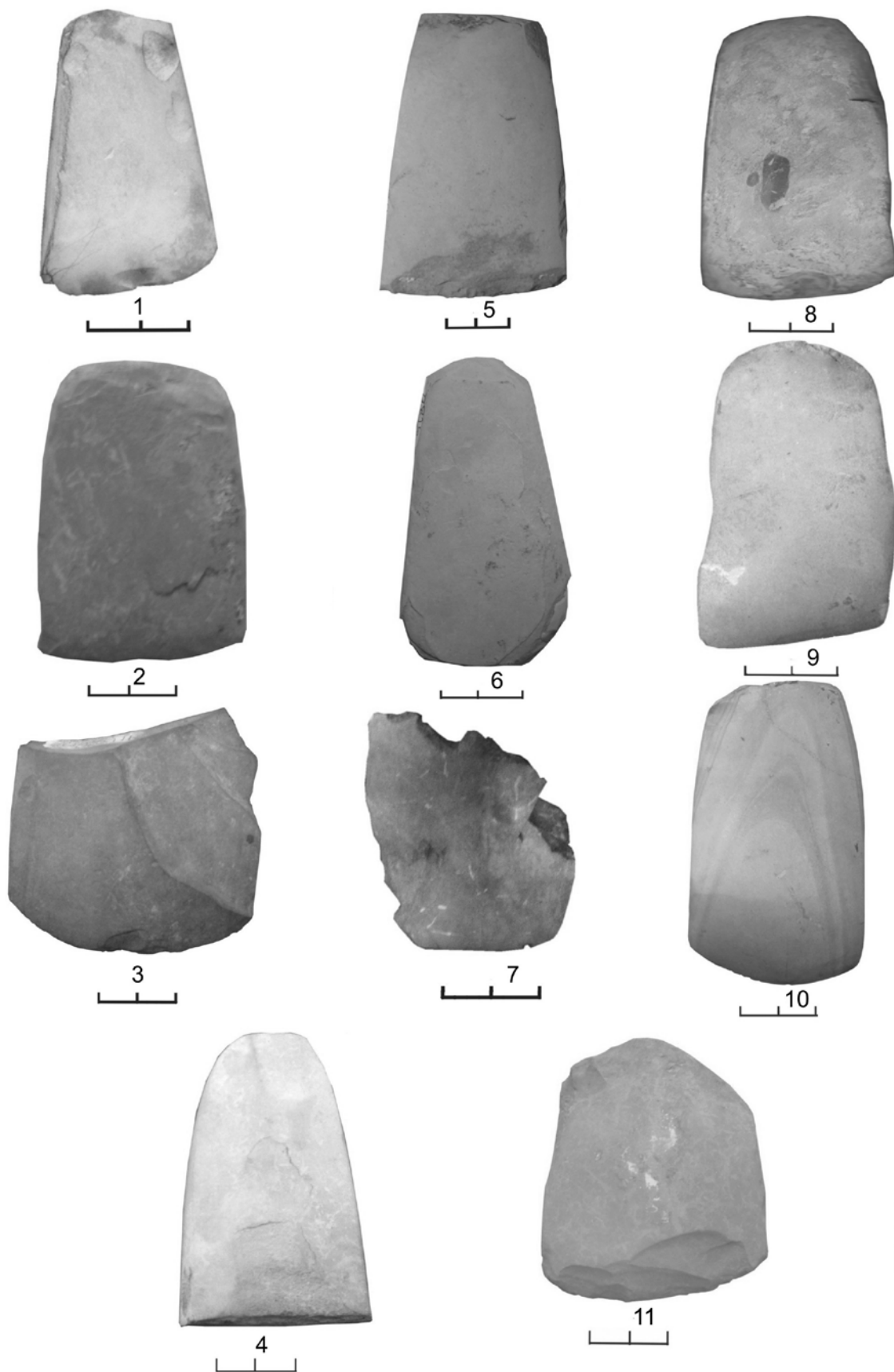

Fig. 4. Hoisești – „La Pod”. Topoare tipul 1: 1; topoare tipul 2: 2-7; tesle: 8-11.

Înainte de discutarea diferitelor tipuri de unelte cuprinse în acest grup, considerăm necesară trasarea în linii generale a posibilei funcționalități a grupului. Din punct de vedere al datelor etnografice referitoare la uneltele de acest tip, acestea sunt utilizate pentru procurarea lemnului, doborârea trunchiurilor de copaci fiind posibilă prin cioplirea acestora printr-o acțiune de așchiere relativ oblică față de fibra lemnului¹². În ceea ce privește posibila utilizare a acestui grup de unelte și pentru îndeplinirea altor tipuri de activități, gradul relativ înalt de formalism care caracterizează utilajul litic, atât cioplit, cât și șlefuit, specific culturii Cucuteni trădează existența unei politici de producere a uneltelor prin anticiparea utilizării acestora în anumite scopuri. Una din cauzele acestui comportament îl constituie creșterea eficienței uneltei prin maximalizarea raportului dintre timpul și efortul necesare fabricării unei unelte și îndeplinirea unei activități specifice cu ajutorul uneltei respective¹³. Din acest punct de vedere considerăm foarte probabilă utilizarea acestui grup de artefacte îndeosebi în acțiuni de tăiere sau despicare a lemnului¹⁴, dar privim cu foarte mare circumspecție utilizarea acestora ca unelte aratorii sau pentru săpatul gropilor și șanțurilor¹⁵, singurul demers care ar putea clarifica aceste aspecte constituindu-l analiza din punct de vedere traseologic, a uneltelor descoperite prin cercetări arheologice.

O altă problemă pe care o considerăm a fi insuficient clarificată este constituită de posibila utilizare a topoarelor plate cucuteniene ca unelte de mână. Pentru discutarea acestei posibilități ne vom referi cu precădere la utilajul litic specific aborigenilor australieni, în cadrul căruia a fost documentată utilizarea, atât a topoarelor de mână, cât și a celor prinse în coadă. În cazul topoarelor de mână se constată că, în general, o primă trăsătură caracteristică o constituie realizarea laturii utile prin simpla cioplire a galetului, fie unifacial, fie bifacial, fără ca acesta să mai fie supus procesului de șleuire¹⁶. Galetul utilizat este de dimensiuni relativ mari și de o grosime considerabilă, greutatea uneltei constituind un factor hotărâtor în sporirea randamentului acesteia¹⁷; de asemenea, capătul piesei opus tășului este gros și bine rotunjit, în scopul obținerii unei bune prize¹⁸. În ceea ce privește topoarele șlefuite în întregime sau parțial, asemănătoare din punct de vedere morfologic topoarelor de piatră cucuteniene, s-a observat, ca regulă generală, utilizarea acestora prinse într-o coadă de lemn¹⁹. Putem astfel afirma că, atât din punct de vedere morfologic, cât și din punct de vedere al procesului de producere a uneltei, discutat mai sus, utilizarea topoarelor plate cucuteniene ca unelte de mână prezintă un grad ridicat de improbabilitate. În ceea ce privește modul exact de fixare în coadă a topoarelor cucuteniene, în absența descoperirilor, în spațiul cultural de referință, a unor elemente intermediare de corn, putem presupune că piesele de piatră erau fixate direct prin practicarea în coada de lemn a unei găuri sau a unei fante, conform unor modele atestate atât pe cale arheologică cât și etnografică²⁰, astfel încât axul lung al cozii să fie dispus paralel cu tășul.

Din ansamblul utilajului litic șlefuit provenit din așezarea de la Hoisești, în cadrul acestui grup se încadrează un număr de șapte piese.

Tipul 1.

În acest tip am încadrat acele artefacte din grupul topoare, a căror lungime nu depășește 5 cm. În acest moment nu putem preciza funcționalitatea acestui tip de unealtă. Din punctul de vedere al descoperirilor de la Hoisești, acestui tip îi aparține o singură piesă, întregă (fig. 3/1; 4/1), cu urme de uzură sub forma fracturilor

¹² S. R. Mitchell, *The Woodworking Tools of the Australian Aborigines*, în *The Journal of the Royal Anthropological Institute of Great Britain and Ireland*, 89, 1959, 2, p. 192.

¹³ Douglas B. Bamforth, *Technological Efficiency and Tool Curation*, în *American Antiquity*, 51, 1986, 1, p. 38.

¹⁴ Dumitru Boghian, *Unele considerații asupra utilajului litic al comunităților Precucuteni – Cucuteni – Tripolie*, în *Cucuteni aujourd'hui* (éds. Gheorghe Dumitroaia et Dan Monah), BMA II, Piatra Neamț, 1996, p. 310; Valdimir Dumitrescu et alii, *Hăbășești. Monografie arheologică*, București, 1954, p. 252.

¹⁵ Dumitru Boghian, *op. cit.*, p. 310; Ștefan Cucoș, Adrian Muraru, *Studiul tipologic și petrografic al uneltelor litice din câteva așezări Cucuteni B*, în *MemAnt*, IX–XI, 1985, p. 605–641.

¹⁶ Bridget Allchin, *Australian Stone Industries, Past and Present*, în *The Journal of the Royal Anthropological Institute of Great Britain and Ireland*, 87, 1957, 1, p. 119; S. R. Mitchell, *Comparison of the Stone Tools of the Tasmanian and Australian Aborigines*, în *The Journal of the Royal Anthropological Institute of Great Britain and Ireland*, 85, 1955, 1/2, p. 131; idem, *The Woodworking...*, *loc. cit.*

¹⁷ Idem, *Comparison...*, p. 134; idem, *The Woodworking...*, *loc. cit.*

¹⁸ Idem, *Comparison...*, p. 132.

¹⁹ Bridget Allchin, *op. cit.*, p. 119; D.S. Davidson, *Stone Axes of Western Australia*, în *American Anthropologist*, N.S., 40, 1938, p. 42; S.R. Mitchell, *Comparison...*, p. 137; idem, *The Woodworking...*, p. 191–191.

²⁰ H. H. Coghlan, *The evolution of the Axe from Prehistoric to Roman Times*, în *The Journal of the Royal Anthropological Institute of Great Britain and Ireland*, 73, 1943, 1/2, p. 38–39; Charles C. Willoughby, *The Adze and the Ungrooved Axe of the New England Indians*, în *American Anthropologist*, N.S., 9, 1907, 2, p. 299 și pl. XI.

de tip rupturi, de mici dimensiuni, situate pe latura utilă (fig. 7). Pe capătul proximal, prezintă lustru rezultat în urma prinderii în coadă. Datorită caracteristicilor morfologice și al caracterului de unicat în cadrul acestui tip, nu putem preciza tipul de activitate în care a fost implicată această piesă. Totuși, o serie de artefacte asemănătoare au fost descoperite în cursul cercetărilor din situl neolitic de la Anza (Macedonia), datând din vremea culturii Starčevo. Analiza traseologică a urmelor de uzură prezente pe aceste artefacte sugerează utilizarea lor într-o varietate de sarcini, de la confecționarea a diferite artefacte din lemn până la doborârea de copaci de mici dimensiuni sau finisarea scândurilor²¹.

Tipul 2.

În acest tip am încadrat acele artefacte din grupul topoare, a căror lungime este cuprinsă între 5 și 15 cm. Din punct de vedere al funcționalității, studiile de arheologie experimentală indică faptul că acest tip de topoare se caracterizează prin utilizări variate, dovedind un randament relativ ridicat în doborârea copacilor cu diametre de până la 20 cm²². Din utilajul litic de la Hoisești, în acest tip, se încadrează șase piese, toate aflate în stare fragmentară (fig. 3/2–7; 4/2–7).

În două din cele trei cazuri în care s-a păstrat latura utilă a uneltei s-a constatat prezența predominantă, pe ambele suprafețe, a fracturilor articulate și scalare de dimensiuni mari, în unul din cele două cazuri fiind remarcată și prezența unifacială a lustrului (fig. 7). Aceste caracteristici ale urmelor de uzură indică utilizarea uneltelor într-o mișcare de retezare asupra unui material de duritate relativ mare. Datorită fie distrugerii capătului proximal al uneltei, în unele cazuri, fie limitărilor de ordin logistic, în alte cazuri, nu am putut efectua observații asupra urmelor de uzură care ar fi putut indica prinderea în coadă a uneltelor.

Grupul tesle

În acest grup am încadrat acele piese din piatră cioplită și șlefuită, de formă dreptunghiulară, trapezoidală sau triunghiulară, care se caracterizează prin asimetria secțiunii longitudinale, cu o zonă activă liniară constituită dintr-un unghi diedru simplu, astfel că linia de convergență a suprafețelor late ale uneltei este situată în planul sau în proximitatea planului suprafeței ventrale a piesei²³ (fig. 3/8–11; fig. 4/8–11; fig. 5/1–4; 6/1–4).

Din punctul de vedere al utilității grupului de unelte, datele etnografice sugerează utilizarea acestora în acțiuni de prelucrare a lemnului, în special de cioplire și finisare²⁴. De asemenea, analiza traseologică a uneltelor din acest grup descoperite în spațiul cucutenian de la est de Prut indică posibila utilizare ca săpăligi²⁵. Privitor la fixarea în coadă a teslelor, putem presupune faptul că piesa era atașată unui mâner curbat, fixată cu ajutorul unor ligaturi, cu tăișul dispus transversal față de axul longitudinal al cozii. Această supoziție pare a fi confirmată atât de datele etnografice existente²⁶, cât și de descoperiri arheologice²⁷. Tot pe baza datelor etnografice se poate presupune că acest tip de unealtă era folosită fie cu o mișcare scurtă de cioplire, fie cu o mișcare de răzuire, cu suprafața inferioară aflată în contact cu obiectul prelucrat²⁸. Lipsa informațiilor cu un grad ridicat de specificitate asupra acestui grup de unelte ne împiedică să realizăm împărțirea în tipuri funcționale. În ceea ce privește inventarul litic provenit din așezarea de la Hoisești, în cadrul acestui grup se încadrează un număr de opt piese, dintre care șapte întregi și una în stare fragmentară.

Din punct de vedere al urmelor de uzură, teslele se caracterizează prin preponderența fracturilor articulate și de tip rupturi, acestea fiind prezente în special pe suprafața dorsală (fig. 7). Acest fapt, coroborat cu prezența, în majoritatea cazurilor, a lustrului pe suprafața ventrală și a striatiilor cu orientare oblică față de latura utilă, indică utilizarea acestui tip de unealtă în acțiuni diverse, variind de la cioplire la fasonare. Singurele constante determinabile din punctul de vedere al urmelor de uzură le constituie prelucrarea unui material cu duritate medie spre mare (categorie în care se încadrează lemnul de esență tare), ca și prinderea într-o coadă a acestui tip de unealtă.

²¹ Marija Gimbutas, *Anza, ca. 6500–5000 B.C.: A Cultural Yardstick for the Study of Neolithic Southeast Europe*, în *Journal of Field Archaeology*, 1, 1974, 1/2, p. 51–52.

²² James R. Mathieu, Daniel A. Meyer, *Comparing Axe Heads of Stone, Bronze and Steel : Studies in Experimental Archaeology*, în *Journal of Field Archaeology*, 24, 1997, 3, p. 347.

²³ Ovidiu Cotoi, Constantin Grasu, *op. cit.*, p. 29.

²⁴ Jennifer G. Kahn, *Prehistoric Stone Tool Use and Manufacture at the Ha'atuatua Dune Site, Marquesas Islands, French Polynesia*, teză de doctorat în manuscris, Calgary, 1996, p. 148; S.R. Mitchell, *Comparison...*, p. 135; Idem, *The Woodworking...*, p. 195.

²⁵ Victor Sorochin, *Orudija truda i chozjaistvo plemen Srednego Tripol'ja Dnestrovsko – Prutskogo mezhdurečia*, Chișinău, 1991, p. 90.

²⁶ Bridget Allchin, *op. cit.*, p. 120; S.R. Mitchell, *The Woodworking...*, p. 195.

²⁷ H. H. Coghlan, *op. cit.*, p. 38.

²⁸ S. R. Mitchell, *op. cit.*, p. 195.

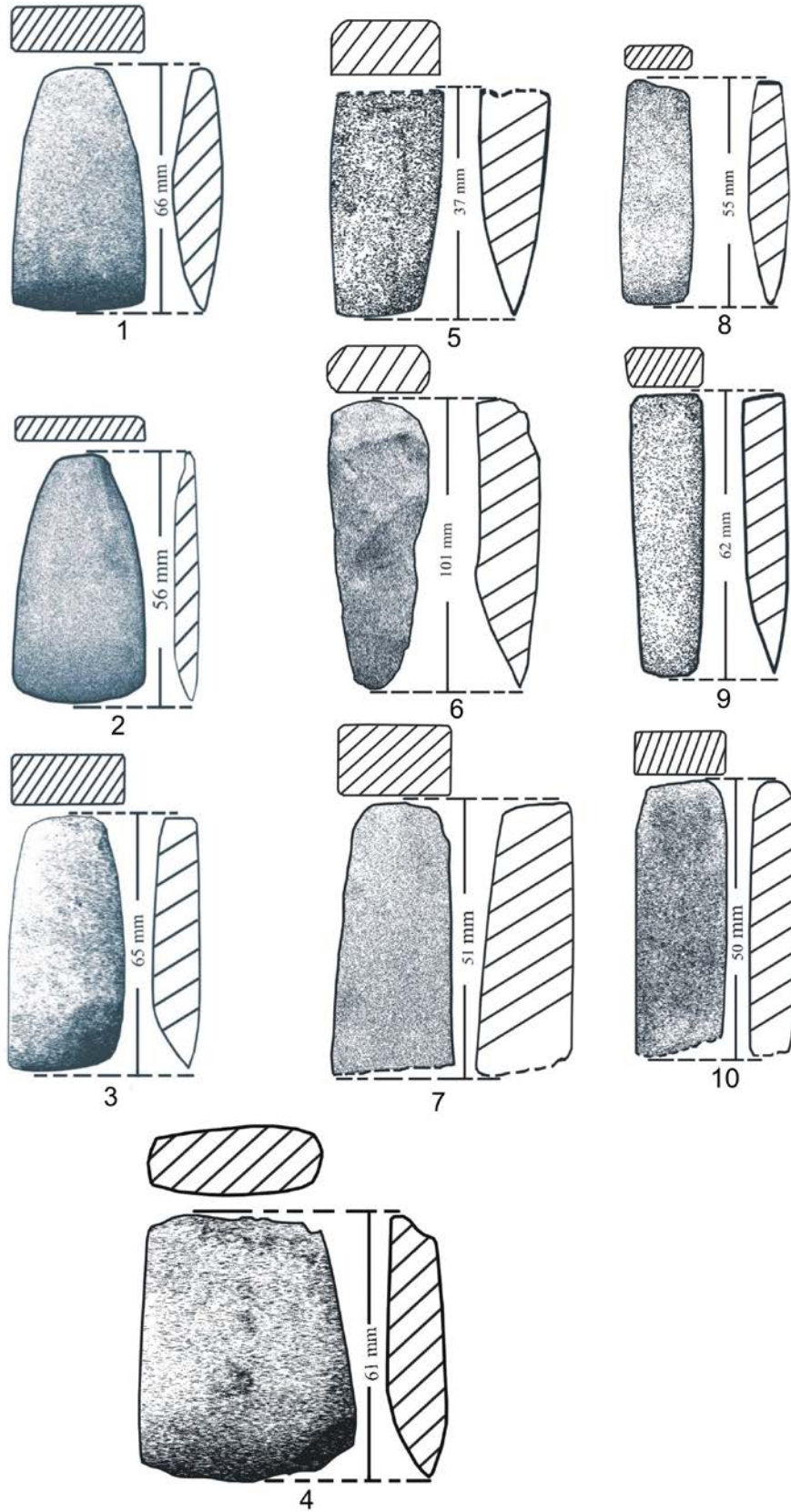

Fig. 5. Hoisești – „La Pod”. Tesle: 1-4; dălți tipul 1: 5, 8; dălți tipul 2: 6, 9; dălți fragmentare: 7, 10.

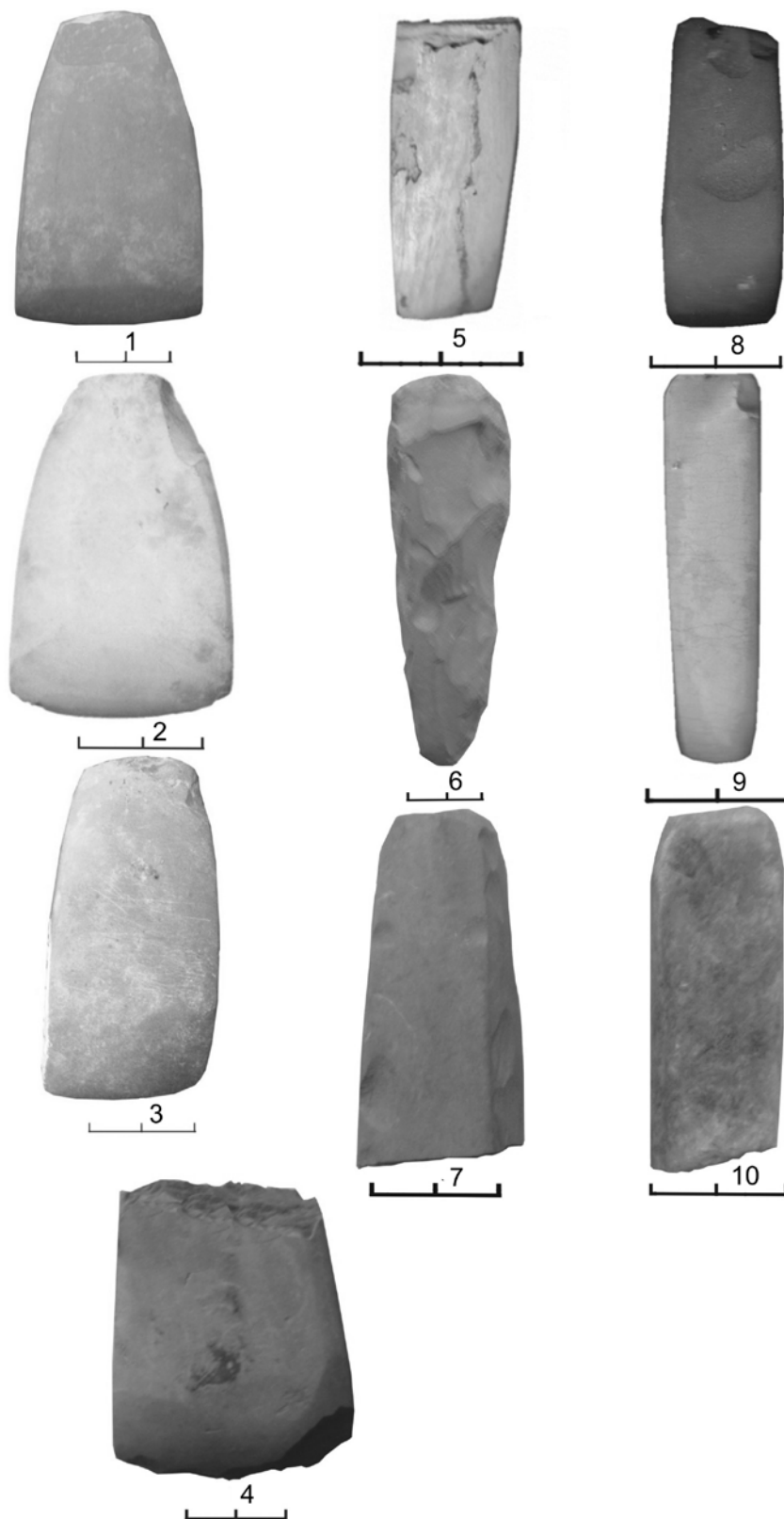

Fig. 6. Hoisești – „La Pod”. Tesle: 1-4; dălți tipul 1: 5, 8; dălți tipul 2: 6, 9; dălți fragmentare: 7, 10.

Grupul dălți

În acest grup am încadrat acele piese din piatră cioplită și șlefuită, de formă dreptunghiulară sau trapezoidală, cu o zonă activă liniară, constituită dintr-un unghi diedru simplu, a cărui linie de convergență a suprafețelor late ale uneltei variază, aceasta putând fi situată atât în planul suprafeței ventrale a piesei, sau în proximitatea sa, cât și în planul median al secțiunii longitudinale. O trăsătură caracteristică a acestui grup de unelte este dată de faptul că raportul dintre lungimea și lățimea uneltei este mai mare sau egal cu 3²⁹. Având în vedere faptul că până în momentul de față nu am putut identifica informații din domeniul etnografiei sau al arheologiei experimentale cu privire la modul de utilizare sau de prindere în coadă al acestui grup de unelte, am procedat la împărțirea lui în tipuri funcționale în funcție de observațiile făcute asupra celor două grupe de unelte deja tratate. Ținem să precizăm că cele două tipuri funcționale rezultate astfel au un caracter parțial speculativ, validitatea lor urmând a fi confirmată sau infirmată de cercetările ulterioare. În acest grup se încadrează un număr de șase unelte, descoperite în cadrul așezării cucuteniene de la Hoisești (fig. 5/5–10; 6/5–10), dintre care două au latura utilă distrusă, fiind astfel imposibilă atribuirea lor la un grup funcțional (fig. 5/7, 10; 6/7, 10).

Tipul 1.

În acest tip am încadrat acele unelte din grupa dălți la care zona de convergență a unghiului diedru al laturii utile se situează în planul median al secțiunii longitudinale. Acest tip de daltă credem că era destinat îndeosebi operațiilor executate prin percuție indirectă. Aici am încadrat două dintre piesele descoperite la Hoisești dintre care o piesă a fost descoperită în stare fragmentară (fig. 5/5, 6/5) iar una întregă (fig. 5/8; 6/8).

Urmele de uzură, caracterizate prin prezența lustrului, a fracturilor de tip rupturi de mici dimensiuni (fig. 7) și a striatiilor perpendiculare pe latura utilă a uneltei, nu par a fi specifice nici unei acțiuni din cele descrise de programele experimentale la care ne raportăm. Totuși, fracturile de tip rupturi, de mici dimensiuni, rezultate în urma exercitării unor forțe de torsiune ca și prezența striatiilor perpendiculare pe latura utilă, par a indica utilizarea acestui tip de unealtă într-o acțiune de creștere³⁰. Urmele de lustru observate pe capătul proximal al piesei întregi indică fixarea într-un mâner.

○ Lustru					
×	Lustru			×	Fracturi de tip ruptură
▲	Lustru	▲	Fracturi articulate	▲	Fracturi de tip ruptură
■	Lustru	■	Fracturi articulate	■	Fracturi scalare
				◆	Fracturi de tip ruptură
◆ Topoare tip 1 ■ Topoare tip 2 ▲ Grupa tesle × Dălți tip 1 ○ Dălți tip 2					

Fig. 7. Tabel combinatoriu al diferitelor tipuri de urme de uzură identificate pe latura utilă a uneltilor.

²⁹ Nicolae Ursulescu, *Tipologia și evoluția uneltilor de piatră șlefuită cu tăiș ale culturii Starčevo – Criș din Moldova*, în *Contribuții privind Neoliticul și Eneoliticul din regiunile est-carpătice ale României*, vol. 1, Iași, 2000, p. 159.

³⁰ George Hamley Odell, *op. cit.*, p. 202.

Tipul 2.

În acest tip am încadrat acele unelte din grupa dălți la care zona de convergență a unghiului diedru al laturii utile se situează în planul sau în apropierea planului suprafeței ventrale a piesei. Acest tip de unealtă este posibil să fi fost utilizat atât în executarea unor operații prin percuție indirectă, cât și prin presiune și îi corespund două piese întregi descoperite în cadrul așezării de la Hoisești (fig. 5/6, 9; 6/6, 9).

Urmele de uzură identificate sunt caracterizate prin prezența lustrului și absența aproape totală a fracturilor (fig. 7). Această observație, coroborată cu morfologia tipică a acestui tip de unealtă, ne face să credem că aceste piese au fost implicate, cel mai probabil, în acțiuni de răzuire asupra unui material de duritate medie. Analiza capetelor proximale ale uneltelor indică prinderea într-un mâner a unei piese (fig. 5/9; 6/9), în timp ce, pentru cea de a doua piesă (fig. 5/6; 6/6), modul de distribuție al lustrului poate indica puncte de prehensiune.

CONCLUZII

Din punct de vedere tipologic, se poate constata predominanța teslelor, precum și a topoarelor de dimensiuni relativ reduse, fapt care indică, cel mai probabil, exploatarea unui mediu forestier de lizieră. În același timp, studierea resturilor osteologice provenite din așezarea de la Hoisești, prin preponderența pe care speciile de pădure o au asupra celor de lizieră în cadrul speciilor de animale sălbatice identificate³¹, indică existența unei zone bine împădurite. Astfel, exploatarea intenționată și selectivă a zonelor de lizieră, coroborată cu numărul relativ mic de unelte posibil a fi fost utilizat în acțiuni de defrișare și destelenire a solului în scopul obținerii de noi terenuri agricole, pare a semnaliza caracterul secundar pe care cultivarea plantelor îl ocupă în cadrul economiei așezării de la Hoisești. Preponderența numerică a teslelor și dălților, pusă în legătură cu numărul relativ mare de unelte din cadrul utilajului litic cioplit, identificate ca fiind utilizate în acțiuni de prelucrare a materiilor organice dure (lemn și os), poate, de asemenea, constitui un indicator al preferinței pentru prelucrarea secundară a cherestelei obținute prin doborârea copacilor. Sperăm ca, în momentul finalizării studierii tuturor grupelor de artefacte provenite din așezarea de la Hoisești, să fie posibilă și detalierea datelor oferite de analizarea informațiilor oferite de studiul utilajului litic șlefuit.

THE POLISHED STONE TOOLS ASSEMBLAGE FROM HOISEȘTI – „LA POD” CUCUTENI SETTLEMENT. PRELIMINARY REPORT.

ABSTRACT

Our paper aims to define the typological and functional structure of the polished stone assemblage from Hoisești – „La Pod” settlement. In order to achieve our goal, for a typological ordering, we used a series of morphological variables which helped us define three major groups of tools, each group being further divided into types. Also, in order to establish the possible function of each group and type of tools we started from the already established morphological characteristics, adding ethnological and use-wear data and observations.

We thus identified, as a first group, the axes which present two types. The first type is represented by one specimen, with an approximate length of 5 cm. Although it presents use-wear traces, we were not able to establish its function. The second type is represented by six specimens with lengths varying from 6 to 15 cm. As their main function, both ethnographical data and use-wear observations suggest wood chopping.

The second group, the adzes, presents compact morphological attributes which did not allowed us further division into types. As their main function, both ethnographical data and use-wear observations suggest wood working, this kind of tools being employed in various tasks such as wood chopping, adzing, planing. For the eight adzes identified in the lithic assemblage from the Hoisești settlement tasks such as adzing or planing seem to have been characteristic.

The third group, the chisels, was further divided into two morphological types. The first type, represented by two specimens, is characterized by a symmetrical section of the working edge. The use-wear analysis of these tools led us to

³¹ Romeo Cavaleriu, Luminița Bejenaru, George Bodi, *Studiul anatomo-comparat preliminar al resturilor faunistice provenite din situl de cultura Cucuteni, faza A, de la Hoisești (județul Iași)*, lucrare prezentată la *Sesiunea Științifică Națională „Biologia la începutul secolului XXI”*, 19–20 noiembrie 2005, Iași.

the assumption that they were used in a shaving-like motion. The second type, represented by two specimens, is characterized by an asymmetrical section of the working edge. The use-wear analysis of these tools indicates scraping as a possible motion. Both ethnographical and use-wear data indicates wood as most probable working material.

All these observations, corroborated with the results yielded by the study of the archaeozoological remains which indicate the presence of a densely wooded environment, mark, in our opinion, a preference for the selective exploitation of the edge of the wood, without any real effort being made in activities of deforestation, in order to obtain new plots suitable for agriculture.

LIST OF FIGURES

- Figure 1. The geographical location of the settlement of Hoisești – “La Pod”.
- Figure 2. Hoisești – “La Pod”. General plan of the surfaces excavated during seasons 2003 and 2004.
- Figure 3. Hoisești – “La Pod”. Axes type 1: 1; axes type 2: 2–7; adzes: 8–11.
- Figure 4. Hoisești – “La Pod”. Axes type 1: 1; axes type 2: 2–7; adzes: 8–11.
- Figure 5. Hoisești – “La Pod”. Adzes: 1–4; chisels type 1: 5, 8; chisels type 2: 6, 9; fragmentary chisels: 7, 10.
- Figure 6. Hoisești – “La Pod”. Adzes: 1–4; chisels type 1: 5, 8; chisels type 2: 6, 9; fragmentary chisels: 7, 10.
- Figure 7. Table representing different use-wear types identified on the working edge of the different types of tools.